

УДК 378:356:355

Світлана АНДРЕНКО

*помічник ректора Ректорату Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна*

кандидатка юридичних наук

e-mail: sweta-a@ukr.net, ORCID: 0000-0002-2900-3120

Юрій ПОПЕЛЬНЮК

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з Права)

Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна;

начальник відділу поліції І Харківського районного управління поліції З

Головного управління Національної поліції в Харківській області, полковник поліції

e-mail: popelnuk_yuriy@ukr.net, ORCID: 0000-00021-7621-9506

Наталія ФІЛІПЕНКО

докторка юридичних наук, професорка,

професорка закладу вищої освіти кафедри права гуманітарно-правового факультету

Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

e-mail: n.filipenko@khai.edu, ORCID: 0000-0001-9469-3650

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ІЗ АДМІНІСТРАЦІЄЮ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СЕКТОРУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Анотація: у доповіді розглянуті питання створення належних умов безпеки для учасників освітнього процесу шляхом налагодження взаємодії підрозділів національної поліції України із адміністрацією закладів вищої освіти як елементу сектору критичної інфраструктури у попередженні правопорушень, створення безпекового освітнього середовища за допомогою не лише стандартних заходів, але й новітніх проєктів, наприклад, використання послугспеціаліста з безпеки.

Ключові слова: безпекове освітнє середовище, взаємодія, поліція, заклади вищої освіти, спеціаліст з безпеки.

Сучасна концепція демократичної правової держави виходить із положення про державу-гаранта, особливість якої полягає в тому, що вона не тільки декларує загальнолюдські цінності, права і свободи особистості, а й здійснює широкі заходи щодо їх реального втілення у життя. Поліція в цьому випадку виступає одним із найважливіших інструментів (засобів) держави в забезпеченні подібних гарантій. Унікальність діяльності поліції полягає в тому, що, будучи частиною державного механізму реалізації державних інтересів і державної політики, вона виступає найбільшим за обсягом виконуваних правоохоронних функцій інститутом забезпечення гарантій, прав і свобод громадян. І найголовнішим із прав осіб – жити у безпечному

суспільстві, коли попередження правопорушень дозволяє забезпечувати власну безпеку та правопорядок.

Підрозділи Національної поліції України є однією із головних ланок системи попередження правопорушень. Вони здійснюють комплекс різноманітних заходів організаційного, соціально-економічного та виховного характеру. Невід'ємним обов'язком цих підрозділів є попереджувальна функція, що впливає з Положень Закону України «Про Національну поліцію» [1]. До їх головних завдань можна віднести: проведення заходів профілактичного характеру; виявлення умов і причин, що сприяють поширенню негативних явищ у молодіжному середовищі, що тягнуть за собою правові наслідки; контроль за підлітками, які перебувають у важкій життєвій ситуації та соціальнонебезпечному становищі; посилення взаємодії з органами, організаціями та установами, відповідальними за роботу з молоддю та захист їх прав тощо.

У системі попередження правопорушень одним із елементів є заклади вищої освіти (далі – ЗВО). До компетенції освітніх установ у цій сфері належить, наприклад, таке: розробка і застосування методик, спрямованих на формування правової поведінки; проведення комплексних обстежень для визначення необхідних форм навчання і правового виховання тощо.

Саме тому їхня взаємодія може розглядатися як найважливіше стратегічне доповнення традиційної поліцейської практики. Вважаючи своїм основним завданням встановлення партнерських відносин поліції і закладів вищої освіти, за яких усі поліцейські структури та всі співробітники ЗВО активно співпрацюють у вирішенні проблем, поліцейська робота з освітянами являє собою зміну практики, але не основних цілей поліцейської діяльності. Ці цілі, як і раніше, передбачають забезпечення громадського спокою і правопорядку; захист основних прав і свобод особистості - особливо життя; запобігання та розкриття злочинів. Разом з тим, партнерство поліції та ЗВО дійсно забезпечує більш ефективну та дієву стратегію досягнення цих цілей.

Але з початку збройної агресії РФ проти України на підрозділи Національної поліції України покладено ще одне, найголовніше завдання – забезпечення безпеки в освітньому середовищі, у тому числі запобігання, раннє виявлення, припинення та усунення можливих негативних явищ, шляхом запровадження та організації діяльності спеціаліста із безпеки в освітньому середовищі [2].

Згідно із положеннями Порядку реалізації експериментального проекту «Спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі», спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі (далі – спеціаліст) – працівник органу місцевого самоврядування, який працює у виконавчому органі сільської, селищної,

міської ради, на якого на період реалізації експериментального проекту покладено виконання функціональних обов'язків, спрямованих на створення та підтримання належного рівня безпеки в освітньому середовищі, забезпечення організації та участь у здійсненні узгоджених заходів із запобігання, раннього виявлення, припинення та усунення негативних явищ в освітньому середовищі.

Саме на спеціаліста з безпеки покладаються такі функціональні обов'язки:

1) здійснює безпосередню взаємодію із суб'єктами взаємодії відповідно до їх компетенції з питань забезпечення безпеки в освітньому середовищі;

2) розробляє і узгоджує із суб'єктами взаємодії відповідно до їх компетенції плани заходів (короткострокових, довгострокових) щодо покращення стану забезпечення безпеки в освітньому середовищі, а також питання щодо організації їх виконання, визначення ефективності відповідних заходів за результатами їх здійснення;

3) проводить інформаційно-просвітницькі заходи для педагогічних працівників з питань забезпечення безпеки в освітньому середовищі;

4) вносить керівництву закладів освіти, які закріплено за спеціалістом, пропозиції щодо покращення стану цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки в закладах освіти;

5) бере участь у проведенні фахівцями компетентного суб'єкта взаємодії превентивних заходів (лекцій, інтерактивних занять тощо) з основ безпеки та захищеності життя і діяльності дитини, суспільства і життєвого середовища від небезпечних та шкідливих факторів;

6) бере участь в організації та проведенні практичних заходів із цивільного захисту, надає за результатами їх проведення органу місцевого самоврядування (керівнику відповідної військової адміністрації) пропозиції щодо готовності закладу освіти, який закріплено за спеціалістом, до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

7) бере участь у розробленні рекомендацій (їх проектів) для учнів та педагогічних працівників з питань щодо дотримання прав та інтересів учнів, забезпечення їх безпеки;

8) бере участь в організації забезпечення безпеки під час проведення масових заходів у закладах освіти, які закріплено за спеціалістом;

9) готує та надає суб'єктам взаємодії відповідно до їх компетенції пропозиції щодо вжиття заходів до забезпечення безпеки, запобігання виникненню, раннього виявлення, припинення та усунення негативних явищ в освітньому середовищі щодо безпеки, а також вживає у співпраці з компетентними суб'єктами взаємодії відповідних заходів;

10) веде паспорт безпеки закладу освіти відповідно до визначеної форми, збирає та вносить до нього інформацію про стан пожежної та техногенної безпеки в закладі освіти, який закріплено за спеціалістом;

11) виявляє та невідкладно інформує про виявлені негативні явища в освітньому середовищі та/або причини і умови виникнення таких явищ відповідного суб'єкта взаємодії з метою вжиття ним заходів реагування відповідно до законодавства, вносить відомості про це до паспорта безпеки закладу освіти;

12) здійснює обстеження прилеглої до закладу освіти території щодо діяльності гральних закладів, закладів торгівлі, які порушують вимоги законодавства щодо заборони продажу дітям алкогольних напоїв і тютюнових виробів, взаємодіє із цього питання з Національною поліцією та виконавчим органом відповідної ради з метою вжиття заходів реагування відповідно до законодавства;

13) у разі виявлення ознак правопорушення негайно повідомляє відповідним суб'єктам взаємодії та/або службам, органам державної влади про такий факт, обов'язково реєструє таке повідомлення в паспорті безпеки закладу освіти;

14) невідкладно інформує підрозділи ДСНС про виявлення пожеж та інших надзвичайних ситуацій в закладі освіти та/або на прилеглій до закладу освіти території;

15) проводить моніторинг стану забезпечення безпеки у приміщенні закладу освіти, на території обслуговування, закріпленій за закладом освіти, на прилеглих територіях та дорогою до (із) закладу освіти (у тому числі щодо наявності (відсутності) негативних явищ в освітньому середовищі; ефективності заходів, що здійснюються з метою виявлення, припинення, усунення негативних явищ в освітньому середовищі; повноти виконання плану профілактичних та інших заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки освітнього середовища);

16) невідкладно інформує орган місцевого самоврядування (керівника відповідної військової адміністрації) про надзвичайні ситуації, нещасні випадки, що виникають в закладі освіти, який закріплено за спеціалістом, та/або на прилеглій до закладу освіти території;

17) бере участь в евакуації учасників освітнього процесу в разі загрози їх життю та здоров'ю [2].

Підсумовуючи питання взаємодії підрозділів національної поліції України із адміністрацією закладів вищої освіти як елементу сектору критичної інфраструктури у попередженні правопорушень хочемо зазначити наступне: основною передумовою партнерства між поліцією та закладами

вищої освіти є нагальна необхідність підвищення рівня їх залученості до забезпечення безпеки як здобувачів вищої освіти, так і всіх співробітників ЗВО, а також розв'язання проблеми підвищення ефективності протидії злочинності в освітянському середовищі, оскільки це завдання не може бути вирішене силами однієї лише поліції. Для досягнення подібних партнерських відносин, поліція повинна глибше інтегруватися в діяльність закладів вищої освіти і зміцнити свою легітимність на основі узгоджених дій і поліпшення якості послуг, що надаються.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Порядок реалізації експериментального проекту “Спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі”. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2023 р. № 867. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2023-п#Text>